

Légtisztasági tájékoztatási rendszer

Az Air Pollution Technical Information Center/APTIC = Légtisztasági Műszaki Tájékoztatási Központ/ 1966-ban kezdte felépíteni információs rendszerét fénylyukkártyákon. A dokumentumbázist a levegő tisztaságát befolyásoló kémiai, fizikai és biológiai hatásokkal, továbbá a légtisztaság ellenőrzésével foglalkozó 1200 hazai és külföldi folyóirat, titkosság alól feloldott kormányzati és kutatási jelentések, kongresszusi és szimpoziumi preprintek és beszámolók szolgáltatták. A rendszert elsősorban kutatók, mérnökök, kormányzati légtisztasági ellenőrzéssel foglalkozó tisztviselők, szakkönyvtárak használják, illetve ezek részére tervezték. 1966-1969 között 12 000 dokumentumot dolgoztak fel, ezért 1969-ben már csak két - egyenként 10 000 dokumentum adatainak kereshető tárolására alkalmas - fénylyukkártya rendszer felállításával volt lehetőség információkeresésre. Az egyes dokumentumokról háromféle input anyag készült.

- informatív referátumok, a legrelevánsabb tárgyszavakat és szabványos címleírasi adatokat tartalmazó ún. referálókartonokon /ezeket a leltári számok sorrendjébe rakják le/;

- teljes bibliográfiai leírást, leltári számot, egy vagy több tárgyköri megjelölést feltüntető kartonnyilvántartás, elsősorban az újonnan beérkezett dokumentumok behasonlítására;

- az indexelésnél használt kifejezések gyűjtésével előrenyomtatott úrlapokon maga az index szótár. Ez utóbbinak az idők során összeállt kb. 1300 deskriptora alkotja a manuálisan előállított szótárt, az APTIC tájékoztatási rendszer alapját.

A manuális, illetve később automatizált rendszer a szokásos folyamatos tájékoztatást, valamint keresőszolgáltatást nyújt a megrendelőknek. 1966-1969 között 1500-an kapták a folyamatos tájékoztatást szolgáló jegyzéket és 1400 irodalomkutatás összeállítását kérték. Ebből 60% kormányzati, 40% pedig egyéb igény. A manuális rendszerben a dokumentum közreadása és rendszerbe kerülése között 2-3 hónap telt el, további 5-6 hétig tartott, míg a feldolgozott információ a megrendelőhöz került. Egy-egy irodalomkutatás 15-20 nap alatt készült el, havonta 40-50-et kértek.

1969-ben áttértek az automatizált tájékoztatási rendszerre, melyhez IBM 360 számítógépet és CFS /Combined File Search/ elnevezésű IBM programot alkalmaztak. A feldolgozott 12 000 dokumentum adatait direkt módon vitték át 9 csatornás mágnesszalagra. Az áttérést elősegítette az a körülmény, hogy a későbbi automatizálás lehetőségét már a manuális rendszer tervezésénél biztosították.

Ugyanazt a dokumentum anyagot figyelik az automatizált tájékoz-

tatáshoz, mint a korábbinál, azzal a kiegészítéssel, hogy időközben szerződést kötve a japánokkal, onnan is megkapják a releváns dokumentumokat, valamint európai kiadványokkal is bővült a bázis.

Az automatizált rendszerhez az információhordozókat -referálókartonokat, bibliográfiai nyilvántartást és a deskriptorlapokat - kombinálták, ezzel alkalmassá téve azokat a különböző szempontok szerinti keresésre. 1971 közepéig 30 000 dokumentumot/havonta 800-1000-et/ dolgoztak fel a számítógépes tájékoztatási rendszerbe. A legfontosabb szolgáltatásai a havi referálólappal és az irodalomkutatók. Ezenkívül előállíthatók kérésre, illetve referenz célra szakbibliográfiai, beszerzési jegyzékek is. További terveik között szerepel a távközléssel különböző helyszínekre nyújtandó szolgáltatás bevezetése és az információk mikrofilmes tárolása.

1969 óta a referálólappal használóinak száma 8200-ra, az irodalomkutatóké 2400-ra emelkedett. A kormányzati és egyéb igénylők számának aránya 50-50%. A feldolgozási idő a beérkezéstől a rendszerbe kerülésig 4 hétre csökkent, és további 2 hét alatt az információ a referálólappal is megjelenik.

Összegezésként: a légtisztasági rendszer automatizálása lehetővé tette az információs bázis kiszélesítését, a keresési lehetőségek kombinálását és meggyorsította a szolgáltatásokat.

/Special Libraries, 62.k. 10.sz. p.421-428./

Dáczer Eva

